

Teorie firmy – základní pojmy

Prostředí firmy

Monopol

tržní struktura s jediným subjektem na straně nabídky, s jediným dodavatelem daného statku, k němuž neexistují blízké substituty. Neregulovaná monopolní firma může rozhodovat o výši ceny nebo o velikosti výstupu (nabízeném množství), nikoli o obou současně. Monopol je cenovým tvůrcem, volbou výstupu volí současně i výši ceny.

Přirozený monopol

takový případ monopolu, kdy tržní poptávku může uspokojovat svou produkcí jedna firma s nižšími náklady, než kdyby bylo v odvětví více menších firem; monopol za těchto podmínek vzniká přirozeným působením tržních sil.

Oligopol

tržní struktura na straně nabídky, která je charakteristická existencí malého počtu firem v odvětví, přičemž alespoň některé firmy mohou ovlivňovat celkovou cenu odvětví, resp. alespoň některé firmy jsou tvůrci ceny.

Monopolistická konkurence

modelový typ tržní struktury s velkým počtem firem (nabízejících) vyrábějících diferencovaný produkt, jednotlivé produkty jsou navzájem blízkými substituty, přípustné jsou překonatelné překážky vstupu do odvětví (např. nutnost získat si na trhu jméno).

Dokonalá konkurence

je modelový typ tržní struktury, kdy

1. existuje velký počet subjektů a žádný z nich nemá dominantní postavení a není tedy schopen ovlivnit cenu nebo poptávané/nabízené množství;
2. všechny statky jsou homogenní;
3. je volný vstup na trh (do odvětví) a volný výstup z něj, výstup a vstup není spojen s žádnými náklady (neexistují patenty apod.);
4. každý subjekt má dokonalé a stejně dostupné informace;
5. firmy usilují o maximalizaci zisku, spotřebitelé o maximalizaci užítku.

Substitut

statky, které se vzájemně nahrazují.

Komplement

statky, které bývají užívány společně, vzájemně se doplňují.

Činnost firmy

Náklady

1. peněžně oceněná spotřeba výrobních faktorů včetně veřejných výdajů, která je vyvolána tvorbou podnikových výnosů
2. spotřeba hodnot v daném období zachycená v účetnictví

Fixní náklady nezávisí v daném období na objemu produkce (počtu vyrobených kusů, poskytnutých služeb, atp.)

Variabilní náklady - náklady, které se mění při změně objemu produkce

Celkové náklady - fixní náklady + variabilní náklady

Mezní náklady - náklady, které je nutno vynaložit pro zvýšení produkce o jednu jednotku

Náklady obětované příležitosti (alternativní náklady, oportunitní náklady či implicitní náklady)
Např. rozhodne-li se občan podnikat, pak alternativními náklady jeho práce jsou obvykle možné mzdy, které by obdržel, kdyby zůstal zaměstnancem. Rozhodne-li se k podnikání použít např. vlastní pole, pak jsou alternativními náklady pole nájmy, které by získal, kdyby pole pronajal.

Tržba

peněžní částka, kterou podnik získal prodejem svých výrobků, zboží a služeb.

Výnos

1. Výsledek účasti výrobního faktoru ve výrobě. Výnosem z půdy (*a nemovitostí*) je renta, výnosem práce je mzda a výnosem kapitálu je zisk.
2. Výsledek činnosti podniku. Hrubý výnos představují tržby. Čistý výnos je zisk u výrobního podniku a úrok u finanční instituce.
3. Výnos se stane příjmem poté, co odběratel výrobků nebo služeb, event. dlužník, zaplatí.

Zákon klesajících výnosů

zákon ekonomické teorie produkce:

Přidáváme-li do výrobního procesu stále pouze jeden vstup (výrobní faktor), pak za jinak stejných podmínek bude mezní produkt tohoto vstupu klesat - přírůstky produkce se budou zmenšovat.

Bod zvratu - bod (objem výkonů, výroby), ve kterém se výnosy rovnají nákladům (eventuelně příjmy výdajům).